

D O M

afsagt den 18. maj 2026 af Vestre Landsrets 8. afdeling (dommerne Torben Geneser, Cecilie Kabel Revsbech og Christian Hesthaven med domsmænd) i ankesag

V.L. S – 1029 – 25

Anklagemyndigheden

mod

Tiltalte 1

Dato (Født 1961)

(advokat Peter Trudsø, København)

Retten i Randers har den 21. maj 2025 afsagt dom i 1. instans (rettens nr. 5-1838/2024).

Påstande

Tiltalte 1, har påstået frifindelse, subsidiært formildelse.

Anklagemyndigheden har påstået skærpe, herunder at der sker rettighedsfrakendelse som påstået i byretten.

Anklagemyndigheden har for landsretten berigtiget tiltalen, således at der i forhold 1 i punktet vedrørende ko ID-nr. 2 foretages de ændringer, at ”ved tilsyn den 22. april 2021” ændres til ”ved tilsyn den 16. april 2021”, og at ”ved tilsyn den 16. april 2021” ændres til ”ved tilsyn den 22. marts 2021”, at der i forhold 3 foretages den ændring, at efter ”doværende bekendtgørelse nr. 1291 af 3. december 2019 om økologisk jordbrugsproduktion mv. § 93, stk. 1, nr. 2, ” udgår ”og stk. 3, ” , at der i forhold 5 foretages den ændring, at ”at krea-

turerne blev behandlet i det omfang de ikke genvandt dens huld” ændres til ”at kreaturerne blev behandlet i det omfang de ikke genvandt deres huld” , og at der i forhold 6 foretages den ændring, at ”afsted” ændres til ”afstedkom” .

Forklaringer

Tiltalte og vidnerne Tiltalte 2, Vidne 1, Vidne 2, dyrlæge Vidne 6, dyrlæge Vidne 9 og dyrlæge Vidne 10 har for landsretten i det væsentlige forklaret som i 1. instans. Der er endvidere afgivet forklaring af Vidne 12, Vidne 13, tidligere Person 2, Vidne 14, Vidne 15 og Vidne 16.

Tiltalte har supplerende forklaret, at i det håndskrevne organisationsdiagram, som han har udarbejdet, og som findes i byretsekstraktens fil 4, side 13, er det øverst skitseret, hvordan den centrale del af Naturstyrelsen er organiseret. Hovedkontoret ligger i By 4. Den del af styrelsen, der på skitsen er indrammet med grønt, beskæftiger sig med natur. Det grønne kontor i den centrale enhed er for det første en central støttefunktion for de 16 decentrale enheder, og er for det andet normerende derved, at de udarbejder alle de retningslinjer, som ligger på styrelsens intranet om, hvordan styrelsens arealer skal drives. Det er meget omfattende materiale, da styrelsen er Danmarks største arealforvalter. Der var på det pågældende tidspunkt ikke konkrete retningslinjer for fodring, men dog retningslinjer for dyrevelfærdsmæssige spørgsmål, herunder ved indgåelse af aftaler med private aktører. I Naturstyrelsen har man flere faglige netværk, som også serviceres af den centrale styrelse. På det pågældende tidspunkt var der to helt centrale netværk. Det var landbrugsnetværket, som er markeret med grønt for oven til højre på skitsen, og naturnetværket. Landbrugsnetværket havde i høj grad noget med dyr at gøre. En medarbejder i den centrale styrelse var sekretær for netværket, som mødtes jævnligt og drøftede eventuelle udfordringer, behov for retningslinjer mv. Netværket modtog ofte instruktion fra den centrale styrelse, hvilket de røde pile på skitsen illustrerer. Der lå ikke på det tidspunkt detaljerede retningslinjer om fodring mv. af egne dyrehold. Det er der lavet efterfølgende. Han har været væk fra styrelsen i 2 år, men lige inden han blev hjemsendt, var arbejdet med sådanne retningslinjer nogenlunde færdigt. Der er i dag en app og et kontrol- og et dokumentationssystem til det arbejde.

Nederst på skitsen ses Naturstyrelsen Afdeling 1, som er den enhed, han var chef for. Enheden havde 16 funktionærer, hvoraf de fleste var AC-uddannede. Enheden har fælles

kontor på Område 3, og det var der, han kom til dagligt. To medarbejdere i denne gruppe havde en meget anderledes rolle end de øvrige. Det var Tiltalte 2 og én, der hedder Person 1. De to havde således også et ledelsesmæssigt ansvar – både som personaleledere og faglige ledere – med medarbejdere under sig. For Person 1's vedkommende var det navnlig for skovarbejdere. Tiltalte 2 havde ansvaret for de medarbejdere, som havde med landbrugsdrift og dyrehold at gøre, hvilket blandt andet var Vidne 1 og Vidne 13, tidligere Person 2. Vidne 2 var også en del af denne gruppe. Der er 60 km fra Område 3 til dyreholdet i Område 1. Tiltalte 2 havde, som den markante røde pil på skitsen viser, den direkte instruktion af Vidne 1, og de to havde den løbende kontakt til besætnings-dyrlægen og kvægbrugskonsulenten, som fremgår i den stiplede grønne cirkel på skitsen. Besætningsdyrlægen skulle tilkaldes, hvis der opstod problemer med dyrene i besætningen. Vidne 1 førte en stringent dagbog om blandt andet sådanne forhold. Rammen var, at man tilkaldte dyrlæger, så snart man fandt et behov for det. Der var ingen ledelsesmæssige signaler om, at man skulle være tilbageholdende med at tilkalde dyrlæger.

Han var ikke inde over Tiltalte 2's og Vidne 1's drøftelser om, hvornår dyrene skulle flyttes i vinteren 2020/21. Han blev heller ikke orienteret om deres beslutninger om at fodre eller ikke at fodre dyrene. Den slags blev han generelt ikke inddraget i og slet ikke den pågældende vinter, hvor de var coronahjemsendte. Han havde ingen kontakt med Tiltalte 2 og Vidne 1 herom, og det var heller ikke meningen, at han skulle have det. Han hørte således heller ikke noget om Vidne 1's holdning om, at dyrene på et tidspunkt den vinter burde fodres. Der var ingen, der kom til ham i den anledning. Det er ikke sandt, hvis Tiltalte 2 har forklaret noget andet i byretten. Han og Tiltalte 2 sås ikke dagligt i den pågældende periode, som var en af de mest lukkede perioder under corona. Der var heller ikke nogen, som arbejdede med dyreholdene, som talte med deres tillidsmænd om forholdene, for så ville tillidsmændene være kommet til ham.

Han er uddannet forstkandidat, hvilket er en uddannelse, som har som sit hovedsigte, at man skal forvalte skov, så skoven vokser, og man kan producere træprodukter, men samtidig så skoven har værdi for friluftsliv. Han har aldrig været uddannet nærmere i spørgsmål om dyr, hvilket heller aldrig har interesseret ham, men efter, at han kom til Naturstyrelsen Afdeling 1, har han sat sig ind i dette på et overordnet niveau. Blandt andet når de lavede ekstern kommunikation om dyrefaglige spørgsmål, var han som chef inde over det. Tiltalte 2 kommunikerede i den forbindelse klart, at når det dyrevelfærdsmæssige behov opstod, ville dyrene blive fodret. Han har ikke fagligheden til at vurdere, om et dyr er i en sådan stand,

at det skal flyttes eller ej. Han kunne på det pågældende tidspunkt heller ikke sige noget kvalificeret om, hvornår der var så lidt føde tilgængeligt, at dyrene skulle fodres eller flyttes. Det havde han fagfolk ansat til, hvortil kom eksterne dyrlæger og kvægbrugskonsulenterne, som han lyttede meget til. Var der uenighed, ville han typisk læne sig op ad dyrlægen eller kvægbrugskonsulenten, der var de eksternt indkøbte specialister. Det var ikke en ledelsesmæssig opgave for ham at gå nærmere ned i den slags spørgsmål, medmindre der konkret var noget, som gav anledning til det. I 2020 havde driften i Område 1 kørt stort set uændret i over 20 år. Der var tale om en veletableret praksis, som var fremhævet som et klassisk eksempel på, hvordan man laver god naturpleje. Ingen økologikontroller og dyrlægekontroller har peget på nogen som helst problemer. Som chef kunne han derfor gå ud fra, at tingene derude kørte, som de skulle.

Det er rigtigt, at Person 7 den 14. april 2020 sendte den mail om fem stude på Område 3 til Tiltalte 2 med ham cc., som findes i byretsekstraktens fil 3, side 90. Person 7 er en vildtkonsulent i Naturstyrelsen Afdeling 1, som i sit job kun beskæftigede sig med vildt. Person 7 beskæftigede sig således ikke med styrelsens eget dyrehold. Han ved ikke, hvorfor Person 7 skrev, som han gjorde. Han og Person 7 var naboer, og de har aldrig drøftet spørgsmålet, men han er lodret uenig i Person 7's vurdering, for der har aldrig været dyrevelfærdsmæssige problemer med dyrene, herunder i forbindelse med de løbende økologikontroller og dyrlægekontroller, og dyrene så på dette tidspunkt for ham ud på samme måde som årene forinden. Dyrene på Område 3 er afkom af dyrene på Område 1, men de steder har to forskellige forvaltningsformer, og forvaltningen på Område 3 har intet med sagen fra Område 1 at gøre. Person 7's mail er sendt på et tidspunkt, hvor de var coronahjemsendte, og Tiltalte 2 svarede meget kort tid efter. Det undrer ham, at Tiltalte 2 ikke inden, han svarede, spurgte Vidne 13, tidligere Person 2 ind til spørgsmålet, da det var Vidne 13, tidligere Person 2, der som dyrepasser havde det daglige ansvar for de pågældende dyr. Tiltalte 2 bor desuden på Område 3, og det ville tage ham to minutter at køre ned og se på de dyr, som Person 7 skrev om, men det gjorde Tiltalte 2 heller ikke. Hvis de ansvarlige medarbejdere havde sagt, at dyrene skulle fodres, ville han have sagt, at det skulle de bare gøre. Han ville derimod ikke flytte dyrene, da området ved Område 3 var en slags pilotprojekt for de kommende naturnationalparker, som de på det tidspunkt arbejdede intenst med, og som der var politisk bevågenhed omkring. Der var tale om et slags forskningsprojekt, som det var vigtigt, at de ikke afbrød. Han var uenig i Person 7's vurdering af, at dyrene i alvorlig grad manglede foder.

Foreholdt byretsekstraktens fil 3, side 88, som er en mail fra Tiltalte 2 til politiet den 15. maj 2023, hvor Person 7's mail fra 14. april 2020 og de efterfølgende svar videresen-des, har tiltalte forklaret, at han er uenig med Tiltalte 2 i dennes udlægning til politiet flere år senere om, at han i sit svar i mailtråden med Person 7 udstikker en generel linje om, at der ikke måtte fodres eller ske flytning af dyr. Under coronanedlukningen gik han jævnligt rundt i Område 3 og konstaterede, at der var dyr, som blev fodret. Han gik ud fra, at det var fordi, medarbejderne havde vurderet, at der var et behov for det, og han gik ud fra, at til-gangen var den samme på Område 1. Han har således heller ikke givet konkrete anvisninger om, at der ikke måtte ske fodring eller flytning af dyr på Område 1. På nogle af arealerne måtte man slet ikke fodre, fordi der var beskyttet natur i området, men der var folde uden beskyttet natur, som man kunne åbne op for, når der opstod behov for at fodre dyrene. Det var også det, der skete, da vikaren, Vidne 2, endelig fik lov til at fodre dyrene, efter at han havde truet Tiltalte 2 med, at han ellers ville gå.

Han tog billederne i Område 3 i 2020, fordi projektet interesserede ham med sigte på læring i forhold til naturnationalparker. Han sad dybt begravet i arbejdet med landets første naturnationalpark med stor politisk bevågenhed. Han er desuden en dygtig amatørfotograf, og han tog en del billeder af naturen i området. I den forbindelse tog han også de pågældende billeder af dyrene. Der gik fem stude i området ved Område 3. De pågældende billeder er af de fem stude, som Person 7 omtaler, men han kan ikke sige med sikkerhed, at alle fem stude er med på billederne. Han så ikke i april nogen dramatisk ændring i, hvordan studene så ud. Stude, der går ude hele året, får helt naturligt en meget kraftig vinterpels, som de hen på foråret smider, og på det tidspunkt ser de helt naturligt lidt mere skrabede ud. Da han tog billederne, havde studene stadig vinterpels, men den kan være smidt, da Person 7 sendte sin mail. Måske havde Person 7 andre motiver med at sende mailen. I deres organisation var der folk, som var meget imod naturnationalparker, og Person 7 var i hvert fald ikke ligefrem tilhænger heraf. Person 7 gik også meget op i blomster og havde i sin have 18 bistader, så der kan være andre ting, der gjorde, at han sendte mailen. Person 7 vendte heller ikke tilbage, da han afviste at flytte dyrene.

Det var besætningsdyrlægen Vidne 11, som skrev den kritiske dyrlægerapport om dyrene i Område 1 i februar 2021. Vidne 11 stoppede umiddelbart efter i dette job, og han kontaktede derfor i stedet besætningsdyrlægen Vidne 6 for at få et møde med hende om indholdet af rapporten. Han endte dog med ikke at kunne deltage i dette møde, da han den pågældende dag blev kaldt til Område 1 til et ministerbesøg, hvilket han havde det dår-

ligt med. Han gik meget op i det gode samarbejde med dyrlægerne, og han var ærgerlig over, at der gik så lang tid fra dyrlægebesøget og til, at de fik så alvorlig en rapport, og ærgerlig over, at de ikke forinden var blevet varskoet telefonisk herom. Den 5. marts 2021 dukkede politiet efter politianmeldelsen op sammen med embedsdyrlægen, Vidne 9. Han fik fra Vidne 1 at vide, at politiet ved det besøg havde konkluderet, at der ikke var noget, der skulle gøres mere ved. Der var nogle dyr, som var lidt svage, som de havde isoleret i en slags sygeafdeling, så de ikke skulle kæmpe med de andre dyr om foder, og så man kunne dosere den rette mængde foder til dem. Embedsdyrlægen kom yderligere to gange efterfølgende og tilså besætningen, og embedsdyrlægen konstaterede også da, at der ikke var noget at komme efter. Deres egen dyrlæge rapporterede heller ikke om problemer. Han er bekendt med, at en dyrlæge, som besigtiger et dyr, efter lovgivningen skal give ejeren et påbud, hvis et dyr lider, og der er dyrevelfærdsproblemer. Hvis besætningsejeren ikke følger dyrlægens anvisninger, skal dyrlægen efter loven straks politianmelde det. In-gen af dyrlægerne, som havde set besætningen i Område 1, havde på nogen måde givet udtryk for bekymring, og han fandt derfor ingen grund til selv at følge nærmere op på dy-renes konkrete tilstand. Det var svært for ham som Stilling 1 at nå til den konklusion, at han skulle gøre yderligere. Det er forkert, når Det Veterinære Sundhedsråd flere gange skriver, at dyrene ikke havde været tilset af dyrlæger.

Der var på intet tidspunkt tale om, at der i Område 1 skulle ske helårsgræsning uden tilskudsfodring. Der var 1.000 bigballer derude. Der blev hvert år af Vidne 12 lavet en konkret vejledende fodringsplan for dyrene. Det var også tilfældet i vinteren 2020/2021. De 1.000 bigballer svarer til cirka 5 bigballer pr. kreatur i området. Det var således reelt tale om helårsgræsning med massiv tilskudsfodring. Sådan havde det været i 20 år. Det, der skete den pågældende vinter, var, at dyrene efter en faglig vurdering blev flyttet for sent. Tiltalte 2, Vidne 1 eller Vidne 2 havde i løbet af den pågældende vinter ikke fat i ham om dette spørgsmål.

Samarbejdsaftalen af 10. september 2018, som findes i byretsekstraktens fil 2, side 764, blev lavet, fordi der oprindeligt havde været samarbejdsproblemer mellem Tiltalte 2 og dennes medarbejdere, Person 8 og Vidne 1. Samarbejdsaftalen gik på, hvem der skulle tilrettelægge arbejdets udførelse, hvilket Person 8 og Vidne 1 mente, at de selv skulle stå for. Det havde imidlertid genereret alt for meget overarbejde hos de to medarbejdere.

Samarbejdsproblemerne angik overhovedet ikke spørgsmål om fodring af dyrene. Der var nogle udfordringer på markområdet ved Gods 1, som var i

økologisk drift, som Person 8 havde ansvaret for, og som Person 8 havde mange vilde idéer om, som blev afvist. Da han hørte, at de tre talte skidt om hinanden, kaldte han dem til sig. Han havde inden talt med sin centrale HR-afdeling, og han havde herefter indkøbt ekstern konsulentbistand til at hjælpe med opgaven. Han var meget imod sædvane meget markant i sin kommunikation med de tre, hvor han sagde, at samarbejdsproblemerne skulle løses, idet der ellers var folk, som måtte fjernes fra opgaven, da det handlede om dyr, som de havde tilsynsopgaven med. Organisationen kunne ikke håndtere, at der var nogen, som havde ret til måneders afspadsering, og han var også indstillet på at drøfte, om de pågældende havde tid nok til deres opgaver.

Det var ikke hans opgave som den øverste chef for Naturstyrelsen Afdeling 1 at udarbejde konkrete instruktioner for, hvordan dyrene skulle fodres. Det var derimod Tiltalte 2's opgave, og Tiltalte 2 havde både den faglige kompetence og den ledelsesmæssige beslutningskompetence til at stå for dette.

Foreholdt ankeekstraktens side 238, som er et referat af en tjenstlig samtale den 16. april 2021 vedrørende tiltalte, har han forklaret, at han kan bekræfte, at han deltog i denne samtale. Det var blevet lovet i redegørelsen til Folketinget. Kontorchefen for HR i Naturstyrelsen, Person 9, indkaldte ham til samtalen, hvor han blev stillet spørgsmål og fik anledning til at redegøre for sit syn på sagen. Han var den sidste, der var til tjenstlig samtale, så der er nok under den tjenstlige samtale med ham også taget udgangspunkt i de ting, som Vidne 1 og Tiltalte 2 havde forklaret under de tjenstlige samtaler vedrørende dem. Han havde ikke indsigt i, hvad de to havde sagt under samtalerne, og han havde heller ikke talt med dem herom, før han selv var til tjenstlig samtale. Den samarbejdsaftale, som er omtalt i referatet fra den tjenstlige samtale på ankeekstraktens side 238, sidste afsnit, blev lavet på hans foranledning og med ekstern bistand. Det var ham, der skrev samarbejdsaftalen, og den er underskrevet af de tre medarbejdere. I hans optik er der tale om en instruks – og en meget klar instruks – fra hans side, hvor det er tydeligt, hvad der er de enkeltes opgaver og ansvar. Det er herunder gjort tydeligt, at Tiltalte 2 havde det faglige og personalemæssige ledelsesansvar. Det var hans indtryk, at samarbejdsaftalen fungerede, og han havde heller ikke hørt andet hverken fra de pågældende medarbejdere eller fra tillidsfolk. Derfor har det også gjort ondt på ham, at han i forbindelse med denne sag har erfaret, at aftalen ikke er blevet fulgt, herunder ikke blev fulgt i vinteren 2020-2021. Der har også blandt disse medarbejdere været en måde at tale om dyr på, som ligger meget langt fra, hvad han kan stå på mål for, og de har ikke haft respekt for hinandens fag-

lighed. At det er blevet sagt, at en afkræftet stud skulle ”lære at gå i en naturnationalpark” er ikke noget, han synes er i orden. Vidne 6's betragtninger om samarbejdet mellem Vidne 1 og Tiltalte 2 baserer hun på det indtryk, som hun fik, efter at politiet kom ind i sagen, hvor samarbejdsproblemerne igen blev tydelige.

Han blev flere gange i 2021 kontaktet af politiet vedrørende denne sag. Politiet kontaktede ham, fordi han var den øverste leder af Naturstyrelsen Afdeling 1. Det skete relativt hurtigt og efter aftaler med jurachefen og HR-chefen i Naturstyrelsen. Han stillede sig fuldt ud til rådighed for politiet, herunder med viden om, hvem der havde ansvaret for hvad. Han blev ikke af politiet kontaktet som sigtet, men som repræsentant for Naturstyrelsen Afdeling 1. Da Tiltalte 2 var blevet sigtet, modtog han en sigtelse rettet mod Naturstyrelsen Afdeling 1. Da han ikke selv var sigtet, havde han ikke adgang til at få beskikket en forsvarer eller til at se sagens akter. Politiet kontaktede ham flere gange for at få mere tekniske oplysninger for eksempel om, hvilken dyrlæge de skulle kontakte, eller dyr de gerne ville have obduceret.

Han blev i juni 2023 kontaktet telefonisk af politiet og orienteret om, at han nu var sigtet. Han sagde, at det måtte han tage til efterretning, og han bad om at få det på skrift. Derefter søgte han advokatbistand. Han så ikke Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse, da han ikke var sigtet og således ikke havde adgang til sagens akter. På det tidspunkt var sigtelsen flyttet fra Naturstyrelsen Afdeling 1 til Naturstyrelsen. Naturstyrelsens hovedkontor havde således set udtalelsen, og efter et videomøde med hovedkontoret om indholdet af udtalelsen blev Tiltalte 2 sat fra sine opgaver. Først efter politiets afhøring af Tiltalte 2 i forlængelse af udtalelsen fra Det Veterinære Sundhedsråd blev han sigtet i sagen. Han har undervejs under den tjenstlige samtale, i sin dialog med politiet og under sagens behandling for domstolene hele tiden holdt fast i samme syn på sagen, men der er naturligt kommet flere oplysninger og detaljer frem undervejs.

Hans ansættelse i Naturstyrelsen ophørte i forlængelse af, at der forelå et personligt anklageskrift mod ham. Styrelsen hjemsendte ham herefter med fuld løn men med pålæg om, at han ikke kunne tegne styrelsen. I næsten 1 år frem til byrettens dom modtog han fuld løn. Efter byrettens dom, som han ankede på stedet, blev han indkaldt til en ny tjenstlig samtale, hvor han havde en bisidder fra sin fagforening med. Han blev på mødet præsenteret for et brev om, at han skulle afskediges, som han fik i høring. Det var i brevet anført, at han havde mulighed for at pege på alternativer til afskedigelse, herunder at han kunne ophøre

med at være chef og flytte til en stilling som fuldmægtig. Det tilbud om degradering til et fuldmægtigarbejde tog han ikke imod, og derefter blev han afskediget. Han ansættelse op-hørte således ikke ved en aftale, men ved en afskedigelse, hvorefter han fik 6 måneders løn frem til udgangen af december 2025. Ved udbetalingen af den sidste løn fik han en fratræ-delsesgodtgørelse på 15 måneders løn, som han havde ret til, hvis afskedigelsen var be-grundet i arbejdsgiverens forhold. Han blev ansat på Miljøministeriets område i 1987. Han har i dag et afklaret forhold til sit arbejdsliv og den lange tid på godt og ondt i Naturstyrelsen, og det har for langt det meste været på godt. Langt hen ad vejen føler han, at hans si-tuation og det forhold, at han nu står uden job, skyldes denne sag, og da han ikke kan se, at han har gjort noget forkert, gør sagen jo lidt ondt.

Han har været indkaldt til en samtale med kriminalforsorgen, som har lavet en personun-dersøgelse vedrørende ham. Hans forhold er fortsat som beskrevet i personundersøgelsen, idet han dog siden er fraflyttet sin tjenestebolig og flyttet til Sjælland. Han er arbejdsløs og har været arbejdssøgende, siden han fratrådte sin stilling i Naturstyrelsen ved årsskiftet. Der har ikke været bid på de jobs, han har søgt, og han kan godt se, at denne sag gør det svært for ham at finde et nyt job. Når man googler hans navn, er det således ikke pæne ting med tilknytning til denne sag, der kommer frem.

Tiltalte 2 har supplerende forklaret, at han ikke kan sætte et præcist årstal på, hvornår det blev besluttet, at dyrene som led i naturplejen i Område 1 gerne måtte sulte lidt. Ønsket om at fremme overdrev har hele tiden haft fokus, og effekten af græsning har været målt siden år 2000. Der skete ikke nogen generel ændring, men der skete en skærpe-lse i tonen i forhold til ikke at fodre dyrene, idet der var politisk modvilje mod fodring. Det-te blev kommunikeret til ham blandt andet under møder med forskere og andre fagfolk. Meldingen herfra var, at næringsstofferne havde en negativ påvirkning på heder og over-drev. Når køerne spiste hø og derefter lagde deres klatter i naturen, ville det således påvir-ke naturen negativt.

Tiltalte var hans chef, og de sås dagligt. Det gjaldt dog ikke under coronanedlukningen i vinteren 2021. Han og tiltalte har dog altid kunnet tale sammen telefonisk, og de svarede også hurtigt på hinandens mails. De talte ikke sammen dagligt under coronanedlukningen, men kun når én af dem følte behov for det. Der var ikke i den periode hos ham et uopfyldt behov for kontakt med tiltalte. De ugentlige møder, som tiltalte holdt om mandagen, blev holdt frem til coronanedlukningen og igen, da nedlukningen var overstået. De havde mu-

lighed for at holde videomøder under nedlukningen, men han husker ikke, om de holdt mandagsmøderne i samme kadence som før nedlukningen.

Foreholdt byretsekstraktens fil 3, side 90, som er en mail fra Person 7 af 14. april 2020 om fem stude i Område 3, har han forklaret, at han kender Person 7, der er vildtuddan-net. Person 7 kan nok ikke lave en foderplan, men Person 7 kan godt se på et dyr, om det er i godt huld. Han var enig i Person 7's vurdering af de fem studes tilstand. Han boede i nærheden og så jævnligt de pågældende dyr. Forevist byretsekstraktens fil 5, side 28-32, som er fotos taget af tiltalte den 26. februar og 15. marts 2020, har han forklaret, at det er de dyr, som Person 7 beskrev i mailen. I april 2020 havde dyrene dog tabt sig. På billederne ses dyrene i tørvejr, og man kan ikke så godt se deres stand. Han reflekterede over Person 7's mail og besigtigede også dyrene en ekstra gang og gav Person 7 ret. De havde dog en helt klar aftale med Naturstyrelsen om, at der ikke måtte vinterfodres. Han ville foreslå tiltalte at give studene en balje mad, men han anså det ikke for realistisk. Han ville gerne finde en løsning, der gav studene mere vægt. Tiltaltes svar i mailen dagen efter er let at forstå. De havde en klar aftale om, at de fem stude som led i forskning vedrørende de kommende nationalparker skulle gå ude hele året uden fodring, og med denne mail gav tiltalte derfor afslag på, at studene kunne flyttes. Hvis ikke tiltalte havde skrevet sådan, havde de flyttet studene. Han sendte mailtråden videre til politiet den 19. maj 2023 og skrev til politiet, at tiltalte her lagde en linje for, hvad dyrene måtte acceptere. Mailen blev sendt til politiet, efter at politiet havde skiftet sagsbehandler, idet han havde behov for at illustrere dette for den nye sagsbehandler, Person 10. Mange af de instrukser, han fik fra tiltalte, fik han mundtligt, men han havde den pågældende mail som eksempel. Han mente, at dyrene skulle have noget mere at æde, men tiltalte besluttede, at de ikke skulle have foder, hvilket han måtte acceptere. Det var vidnet, der skulle beslutte, hvornår dyrene måtte få noget at æde, men han skulle træffe beslutningen inden for rammerne af det politiske bagtæppe med arbejdet med de nye nationalparker, hvor han kun havde tiltalte at læne sig op ad. Mailen fra tiltalte i svaret på Person 7's mail fyldte i hans verden også i forvaltningen i Område 1. Han følte, at han var nødt til at agere inden for rammerne af ”den nye verden”, der her var udtrykt, hvor den politiske anbefaling var, at dyrene skulle tabe sig over vinteren. Der er måske forkert at bruge ordet ”ordre”, når han i byretten har forklaret, at han godt vidste, hvor ordren om ikke at fordre kom fra, men retningen blev sat af fagfolk på Aarhus Universitet og Københavns Universitet, som miljøministeren lændede sig meget op ad, og hvoraf nogle havde været kritiske over for deres vinterfodring. Når de tidligere havde startet vinterfodring den 1. februar, havde det givet kritik. De var temmelig langt fra

det, der skulle blive til de nye naturnationalparker. Det var hans ansvar at sikre, at dyrene ikke kom for langt ned i huld. Han tror ikke, at tiltalte havde noget med dette at gøre. Tiltalte er ikke landbrugsfaglig, og tiltalte regnede nok med, at han traf disse beslutninger korrekt, men tiltalte var med til at fastlægge målsætningerne herfor.

Han orienterede tiltalte om, at Vidne 1 og Vidne 2 i vinteren 2021 havde hen-vendt sig til ham med bekymring for dyrene, men han husker ikke, hvornår denne orientering af tiltalte skete. De havde en stående joke om, at hvis Vidne 1 og Vidne 2 skulle stå for at beslutte fodring, ville dyrene ikke være for magre, men snarere lide af livsstilssygdomme. Retorikken omkring, at der ikke skulle fodres, var dog blevet skærpet. Han har ikke givet Vidne 1 afslag på at fodre dyrene, og han husker ikke, at Vidne 1 kontaktede ham herom mere end én gang. Han husker ved nærmere eftertanke ikke, om han orienterede tiltalte herom. Hvert eneste år, når de nærmede sig det tidspunkt, hvor de skulle til at fodre, var han mere opmærksom, og han har nok også talt med tiltalte herom, men han har ikke nogen erin-dring om en orientering af tiltalte det pågældende år. Vidne 1 og Vidne 2 har efterfølgende rationaliseret sig frem til, at dyrene havde manglet foder siden jul og nytår, men det er først noget, de anførte flere måneder senere. Han kan i dag ikke huske, om han har talt med tiltalte om fodring hen over den pågældende vinter. De mødtes i denne periode ikke qua co-rona, men havde de mødtes, havde det været naturligt for ham at dele det med ham, for han havde tillid til tiltalte og brugte ham også til sparring. Han drøftede også løbende spørgs-målet om fodring med sine medarbejdere i naturgruppen, så det kan godt være, at det kun er dem, han havde talt med om fodring den pågældende vinter. Måske har han blandet samtalerne med disse medarbejdere sammen med en mulig samtale med tiltalte, da han til politiet forklarede, at han orienterede tiltalte om udfordringerne hen over vinteren.

Efter at de modtog den kritiske dyrelægerapport, sørgede han for, at dyrene straks blev tilset af en dyrlæge. Den dyrlæge, der havde lavet rapporten, havde forladt virksomheden, men han kontaktede indehaveren af virksomheden, Vidne 6, idet han var forundret over rapporten. Han er sikker på, at der på det tidspunkt blev set på alle dyrene i besætnin-gen, og i den forbindelse blev 11 dyr isoleret. Vidne 1 havde ansvaret for at kontak-te dyrlægen. Han kan ikke huske, om tiltalte var involveret i beslutningen herom. Nogle dage efter, da tiltalte havde set dyrlægerapporten, holdt de vist et videomøde, hvor dyrlæ-gen også var med. Foreholdt byretsekstraktens fil 3, side 85, 3. og 4. afsnit, som er fra en politirapport vedrørende afhøring af vidnet som sigtet den 15. maj 2023, har han forklaret, at han godt kan have forklaret sådan til politiet, herunder at alt vedrørende dyrenes tilstand

blev afrapporteret til tiltalte. Det er dog ikke korrekt, hvis han har forklaret sådan. Han husker ikke den pågældende vinter at have orienteret tiltalte om, at dyrene manglede foder.

Han, Vidne 1 og Person 8 havde på et tidspunkt nogle samarbejdsproblemer. De havde arbejdet sammen i 20 år og havde nogle markprojekter på Gods 1 om sommeren. I 2017 eller 2018 besluttede man under den daværende regering at udlicitere driften af markbrugen på Gods 1. Han lavede en nærmere plan for udmøntningen af den beslutning, som de to andre var uenige i. Han sagde ikke til de to andre noget om, at han var uenig i beslutningen, men påtog sig blot det ledelsesmæssige ansvar for at udmønte den. Arbejdet med denne udlicitering belastede deres forhold voldsomt. Han var afhængig af et godt forhold til de to medarbejdere, herunder da han kun kom i Område 1 omkring en gang om ugen, så det var problematisk, når de ikke var på god fod. Han drøftede sagen med tiltalte, og de fik en erhvervspsykolog koblet på, hvorefter der blev lavet en samarbejdsaftale i september 2018. I vinteren 2020-2021 var hans forhold til Vidne 1 og Person 8 fortsat ikke hjerteligt, men de havde ikke samarbejdsproblemer og var ikke uvenner. Han rapporterede ikke denne vinter til tiltalte om samarbejdsproblemer.

Kvægkonsulenten Vidne 12 har gennem en lang årrække været tilknyttet Naturstyrelsen Afdeling 1 på den måde, at han har lavet foderplaner for dem med afsæt i den mængde foder, de havde til rådighed. Vidne 12 anbefalede blandt andet, hvilke dyregrupper der skulle have hvilken form for foder. Han ved ikke, om Vidne 12 lavede en foderplan for vinteren 2020/2021, for han stoppede i jobbet omkring det tidspunkt. Hvis dyrene ikke selv kan finde tilstrækkelig foder, taber de i kropsvægt, hvis de ikke fodres, og det var den ba-lance, som han og Vidne 1 skulle ramme. Foderplanerne handlede blandt andet om at tilrettelægge det, så den mængde af foder, de havde, rakte til hele vinteren

Foreholdt ankeekstraktens side 194, som er et interview, han har givet til Akademikerbladet efter afslutningen af sagen i byretten, og som blev bragt Dato, har han forklaret, at han ikke ville interviewes, mens sagen verserede, men han indvilgede heri, efter at sagen for ham var færdig. Han er i artiklen blandt andet citeret for, at han lavede et fejlskøn og var for risikovillig, og at han arbejdede inden for nogle retningslinjer, som ikke var klare nok. Når han i byretten har sagt, at han handlede efter klar og tydelig ordre, har han nok refereret til tiltaltes mail om de fem stude på Område 3. Det er rigtigt, at kernen i hans forsvar i byretten var, at han handlede efter en ordre, som var ulovlig, og hvor han ikke fik sagt fra. Når han udtalte sig, som han gjorde i Akademikerbladet, var det udtryk

for, at han 3 år senere så tilbage på sagen. Han mener i dag, at han lavede nogle fejlskøn, men han havde troet, at hans arbejdsgiver ville bakke ham op. Der var stor fokus på arbejdet med naturnationalparker, og det var i den forbindelse, at han lavede fejlskønnene. Efterfølgende efterlod alle omkring ham imidlertid uden støtte. Han synes, at han er loyalt og ordentligt citeret i interviewet med Akademikerbladet.

Det er korrekt, at han blev afhørt af politiet tre gange i 2021 uden, at han sagde noget om, at han i forhold til ikke at fodre dyrene handlede efter ordre. Afhøringerne i 2021 foregik ved, at politiet stillede spørgsmål, og han svarede på de spørgsmål, der blev stillet. Da han den 19. maj 2023 sendte Person 7's mail fra april 2020 videre til politiet, var det efter, at politiet havde skiftet sagsbehandler, og den nye sagsbehandler, Person 10, havde spurgt meget mere ind til ansvarsfordelingen og holdningen til fodring i Naturstyrelsen. Det var der ikke spurgt om under de tidligere afhøringer.

Det er korrekt, at der blev afholdt en tjenstlig samtale med ham den 14. april 2021 i anledning af denne sag, og at han under denne samtale har sagt blandt andet, at hele situationen efter hans opfattelse er taget ud af en kontekst, hvor Naturstyrelsens naturenhed tydeligt havde tilkendegivet, at enheden skulle bevæge sig i retning af helårsgræsning med begrænset eller ingen tilskuds fodring og i den forbindelse havde tilkendegivet, at da adgangen til vinterfodring skulle begrænses for deres forpagtere, så skulle styrelsen også selv være restriktive med hensyn til at fodre. Vidnet blev foreholdt referatet fra den tjenstlige samtale på ankeekstraktens side 236, hvor der bl.a. er anført følgende:

”Tiltalte 2 oplyste endeligt, at han ville have ønsket, at han havde startet tilskuds fodring eller taget dyrene ind tidligere end sket. Han ville ønske, at de havde taget dyrene hjem inden Vidne 1 holdt ferie i uge 5. Han ville også ønske, at han havde skaffet sig fornøden rygdækning for den linje, han sammen med Team 1 på enheden havde valgt i forhold til dyrene. Hvis der ikke havde været en situation med hjemsendelse, ville han nok have involveret Team 1 i drøftelserne om hjemtagningen af dyrene, så de kunne være blevet hjemtaget tidligere.”

Vidnet bekræftede, at dette er en korrekt gengivelse fra den tjenstlige samtale. Han sagde ikke under den tjenstlige samtale noget om, at han handlede efter ordre. Han opfatter ordet ”ordre” som en besked, som man får én til én, og det husker han ikke, at han har fået. Der var alene udstukket en ramme for, hvordan dyrene i de kommende naturnationalparker skulle se ud, hvilket han havde det dårligt med, og han spurgte tiltalte, om man ikke kunne gøre noget ved det, hvilket tiltalte sagde nej til. Hvis tiltalte var gået ind i det spørgsmål på

det tidspunkt, kunne de sammen have rejst det over for hovedkontoret i By 4. Tiltaltes afvisning af at gøre mere ved det betragtede han som en ordre om at fastholde helårsgræsning uden fodring i Område 3.

Han kan godt fra tiltaltes perspektiv se, at der måske ikke var alarmklokker, der ringede vedrørende dyrenes tilstand i vinteren 2020-2021. Han havde på det pågældende tidspunkt ikke selv særligt meget fokus på dyrevelfærdsloven i det daglige arbejde. Fokus på lovgivningen er noget, som ledelsen i hans optik burde have sat mere fokus på. Det var dog ham, der havde fagligheden til at vurdere spørgsmål af betydning for dyrevelfærden. Vidne 1 har også en faglighed, der gør, at han kan se, om en ko er mager eller ej. Han kunne dog godt have ønsket sig hjælp til at vurdere, hvor meget en ko måtte tabe sig, før det var en overtrædelse af dyrevelfærdsloven.

Foreholdt en mail af 11. marts 2021 fra Vidne 12 bilagt et notat af samme dag udarbejdet af Vidne 12 efter et rådgivningsbesøg dagen forinden, som forsvareren har sendt til landsretten, har han forklaret, at det godt kan passe, at der omkring det tidspunkt blev lavet en foderplan. Denne mail bekræfter desuden, at Vidne 12 på det tidspunkt fortsat var aktiv for dem i Naturstyrelsen Afdeling 1.

Bigboller og wrap har i mange år været deres primære vinterfodring. Wrap er græs, som bliver slået i årets løb, og som derefter ligger nogle dage, inden det bliver presset med et højere vandindhold end normalt og pakkes i wrap.

Vidne 1 har supplerende forklaret, at han og Vidne 2 tilså dyrene to gange om ugen. Det var normal praksis hver uge, og det er hans opfattelse, at det var tilstrækkeligt til at vurdere dyrene. De aftalte internt med Tiltalte 2, hvornår de skulle tilse dyrene. Det var ikke noget, som tiltalte var inde over. Der var den pågældende vinter ikke problemer med dyrene i Indhegning 5, men med dyrene i de øvrige indhegninger. Han kan dog ikke huske, om der var dyr på Indhegning 2. De manglede ikke retningslinjer for, hvornår der skulle fodres. Han og Tiltalte 2 havde tidligere talt med tiltalte, når han var uenig med Tiltalte 2, men tiltalte sagde altid, at de skulle gøre, som Tiltalte 2 sagde, og at det var Tiltalte 2's ansvar. Han har samarbejdet med Tiltalte 2 længe, og de har mange gange stået ret hos tiltalte, men aldrig i forhold til spørgsmålet om fodring. Tiltalte bakkede dog generelt Tiltalte 2 op, så han var sikker på, at tiltalte også ville gøre dette, hvis han gik til tiltalte, da han var uenig med Tiltalte 2 om fodring. Han har aldrig talt med Tiltalte 2 om, at tiltalte skulle have været in-

volveret i beslutningen om, hvorvidt dyrene skulle fodres. Det var kun i 2021, hvor Vidne 2 truede med at gå, og hvor han blev rigtig gal på Tiltalte 2, at Tiltalte 2 henviste til en beslutning, som var truffet i ”Team 2”. Han havde aldrig hørt om denne gruppe før. Hvis han fodrede dyrene i strid med Tiltalte 2's instrukser, mente han, at han ville skulle stå ret for tiltalte. Tiltalte 2 refererede til beslutningen i ”Team 2”, og han fik det indtryk, at beslutningen var taget ovenfra. I gruppen sad blandt andet Person 3 og Vidne 15. Da Person 3 ringede til ham i sommerhuset og spurgte ham, hvorfor de ikke fodrede dyrene, fandt han ud af, at tingene ikke hang sammen. Han fandt ikke ud af, om andre end Tiltalte 2 havde noget med beslutningen om ikke at fodre dyrene at gøre. Han så ikke det dyr, som Vidne 2 fandt, og som var i meget dårlig stand. Foreholdt sin forklaring i byretten, jf. ankeekstraktens side 36 øverst, har han forklaret, at der blev hård frost og sne, og at pro-blemerne med dyrene startede mellem jul og nytår. Han fortalte Tiltalte 2 om problemerne allerede mellem jul og nytår. Tiltalte 2 sagde i den forbindelse, at de ikke måtte fodre.

Foreholdt sin forklaring i byretten, jf. ankeekstraktens side 36 midtfor, kan han fortsat ikke se, at tiltalte skulle holdes ansvarlig for denne sag. Tiltalte har aldrig lagt skjul på, at han ikke havde forstand på dyr. Han mener, det er Tiltalte 2's ansvar, og han ved ikke, om det er rigtigt, at Tiltalte 2 handlede efter instruks ovenfra. Han havde haft samarbejdsproblemer med Tiltalte 2. Han havde været ansat der i mange år, men Tiltalte 2 kom til og skulle vise en hel mas-se – også økonomisk. De havde dog ikke samarbejdsproblemer i vinteren 2020-2021.

Foreholdt byretsekstraktens fil 2, side 526, som er en mail af 17. marts 2021 fra ham til politiet, har han forklaret, at han godt kan huske, at han har sendt denne mail. Han havde rettet flere henvendelser til Tiltalte 2 forud for dem, han nævner i mailen, men han begyndte på et tidspunkt at skrive dem ned. Han fik mange gange i løbet af januar og februar af Tiltalte 2 afslag på fodring. Han gik ikke videre til tiltalte, fordi han fik at vide, at beslutningen var truffet ovenfra. Han forstod det ikke som om, at det var en beslutning, som tiltalte havde truffet, men noget som ”Team 2” havde besluttet. Efter at tiltalte blev hjem-sendt, blev han træt af, at han ikke gik til tiltalte undervejs.

Når dyrlægen tilså dyrene og deres huld, skete det ved tilsyn af hele flokken og ikke de enkelte dyr. Så kan man hurtigt se, om der er dyr, der skiller sig ud. Når dyrene er kommet meget langt ned i huld, kan de ikke blive normale igen. Hvis der bliver konstateret dyr i for lavt huld, bliver dyrene normalt taget hjem, og der bliver lavet en plan for dem. Det skete dog ikke i 2021, fordi det hele gik så hurtigt. Der skulle ikke meget faglig indsigt til at reg-

ne ud, at dyrenes huld var for ringe, fordi de ikke havde fået nok føde. Tiltalte var ikke inde over noget med dyrelægebesøg.

Han arbejder fortsat samme sted med samme opgaver i Naturstyrelsen. Han overvejede dengang slet ikke at inddrage tillidsmænd. Efter at han afgav forklaringen i byretten, ringede han til tiltaltes forsvarer. Han følte, at han havde dummet sig ved ikke at inddrage tiltalte tidligere, da dyrene ikke fik foder. Efter politianmeldelsen havde han næsten daglig kontakt med tiltalte, som insisterede på, at alt skulle lægges frem, og han var ikke i tvivl om, at tiltalte ikke tidligere havde vidst noget om, hvordan det havde stået til med dyrene. Han ringede til forsvareren i frustration over sagen. Med den viden, han har i dag, havde han dengang med 100 procent sikkerhed kontaktet tiltalte. Han fandt for alvor ud af, at det var helt galt, da Person 3 ringede til ham i sommerhuset.

Han er en erfaren dyrepasser, og han behøver ikke nærmere instruktioner om fodring. Han er også godt klar over, at når et dyr bliver dårligt, skal han ringe efter en dyrlæge. Det skal han ikke spørge om. Han kan bare ringe. Den slags har han arbejdet med i 30 år.

De har opmagasineret wrap som foder produceret på Gods 1. De havde måske 1.000 baller stående. Vidne 12 er landbrugskonsulent og har været med helt fra, at han selv startede. Vidne 12 rådgav ham, lavede foderplaner og tog prøver fra foderet for at måle indholdet nærmere. Vidne 12 var ikke meget inde over i den tid, hvor denne sag stod på. Foreholdt et notat fra et rådgivningsbesøg den 11. marts 2021 udarbejdet af Vidne 12, som er sendt til landsretten af forsvareren, kan han ikke huske, om Vidne 12 var involveret i foderplaner i 2021.

Han har 100 procent sikkert ikke fået instrukser fra tiltalte om, at han ikke måtte fodre. Der blev lavet en samarbejdsaftale med Tiltalte 2 i 2018. Han kan ikke huske, om der stod i den aftale, at han skulle kontakte tiltalte, hvis aftalen ikke blev overholdt, men han har ikke kontaktet tiltalte.

Vidne 2 har supplerende forklaret, at han ikke er sikker på, at det var lige præcis mellem jul og nytår, at dyrene begyndte at mangle foder. Sådan noget er en proces, og på et tidspunkt skal man gøre noget. Foreholdt byretsekstraktens fil 2, side 720, som er en rapport fra politiets afhøring af vidnet den 18. marts 2021, har han forklaret, at det godt kan passe, at han til politiet har forklaret, at det var omkring jul og nytår, at dyrene manglede

foder. Han delte generelt ikke Naturstyrelsens holdning til fodring. Han kontaktede Vidne 1 vedrørende den manglende fodring. Han talte ikke med andre end Vidne 1 herom. Han har indtrykket af, at Vidne 1 gik videre med spørgsmålet om fodring flere gange. Han havde ikke kontakt med Tiltalte 2 om fodringen og heller ikke med tiltalte, som han slet ikke havde noget med at gøre.

Det dyr, som han fandt i meget dårlig stand, var nærmest bare en sæk knogler. Foreholdt byretsekstraktens fil 2, side 722 øverst, som er en rapport fra politiets afhøring af vidnet den 14. juni 2021, har han forklaret, at det er rigtigt, at dyret vejede så lidt, at han kunne trække dyret ud mellem to træer. Vidne 1 havde ferie, og det var derfor, at han på det tidspunkt havde kontakt med Tiltalte 2.

Han kan i dag ikke umiddelbart huske nærmere om det andet dyr, som han fandt, efter at det havde været væk. Foreholdt byretsekstraktens fil 2, side 723, som er en rapport fra politiets afhøring af vidnet den 14. juni 2021, har han forklaret, at det er korrekt, at han har forklaret til politiet om en stud, der var så afkræftet, at den ikke kunne rejse sig. Denne stud var knap så afkræftet som den døde stud, han fandt, men den kunne ikke rejse sig, og de måtte aflive den.

Dyrene på Område 1 blev løbende tilset, men de blev ikke fordret, hvilket han syntes var forkert. De havde masser af foder til rådighed. Han fik indtrykket af, at dyrene ikke blev fodret efter instruks ovenfra. De flyttede dyr dagligt og kunne sagtens også have flyttet disse dyr, hvis de havde fået lov til det. Vidne 1 har passet dyr i 32 år.

Vidne 12 har forklaret, at han er uddannet agronom med speciale i kødkvæg og slagtekalve, og at han har mange års erfaring. Han har i en periode været hyret af Naturstyrelsen som konsulent til opgaver, hvor han tog prøver af foder mv. og rådgav Vidne 1 om forskellige forhold. Han har også mange gange været med til at lave foderplaner for Naturstyrelsen. Det har han været hyret til op gennem 90'erne og 00'erne, og han mener også, at han var dette helt fremme i 2021. Han mener således i dag, at han har lavet en foderplan for Naturstyrelsen for 2020 til 2021. Det er først efter det tidspunkt, at han er stoppet med at bistå Naturstyrelsen med foderplanerne.

Foreholdt ankeekstraktens side 205, som er en rapport vedrørende politiets afhøring af vidnet den 15. oktober 2025, har han forklaret, at det er korrekt, at han til politiet har forklaret,

at han ikke blev hyret af Naturstyrelsen fra 2019 og frem, da dyrene ikke skulle fodres, at han havde samtaler med Vidne 1, som gik ned psykisk grundet dette, og at han ikke har været involveret i arbejdet med dyrene i vinteren 2020/2021. Han kunne, da politiet ringede til ham, ikke helt huske årstallene, og det kan han heller ikke i dag.

Har et dyr et huld med en score på under 3, har dyret svært ved at holde varmen ude om vinteren. Foreholdt vidnets notat af 11. marts 2021 efter et rådgivningsbesøg på Indhegning 8 den 10. marts 2021, som forsvareren har sendt til landsretten, har han forklaret, at da han blev telefonisk afhørt af politiet, havde han som nævnt svært ved at huske årstallene. Det er således korrekt, at han vurderede huld på dyrene den 10. marts 2021, og at han havde lavet en foderplan for vinteren 2020-2021. Man må spørge Vidne 1, om foderplanen er fulgt. En foderplan tager afsæt i det foder, der er til rådighed, og der lægges så en plan for fodring ud fra, hvornår dyrene skal kælte, og hvornår man regner med, at der er græs til rådighed igen.

Vidne 13, tidligere Person 2 har forklaret, at en fra politiet ringede til ham for nogle måneder siden, fordi han skulle afhøres i landsretten, hvilket han sagde, at han ikke ville. Derudover har han ikke talt med politiet. Han har passet studene på Område 3 siden 2017 eller 2018, hvor de første stude kom fra Område 1. Der kom fem stude og også en ko. Han er uddannet landmand, og det var hans arbejde at passe studene. Han ved ikke, om han fik nærmere anvisninger om pasningen. Tiltalte 2 var hans chef, men Tiltalte 2 har ikke sagt noget nærmere om fodring. Det første år var der ikke bigballer og wrap til dyrene, fordi der var foder nok. I vinteren 2020-2021 gik der måske en uge, hvor dyrene ikke fik nok foder, men derefter blev dyrene tilskudsfordret. Det skete, efter at han havde sagt til Tiltalte 2, at dyrene skulle fodres. Tiltalte boede i nærheden i en tjenestebolig. Han havde ikke kontakt med tiltalte om fodring og havde ikke noget særligt med tiltalte at gøre, men tiltalte forhindrede ham ikke i at gøre sit arbejde. Hans kontakt om arbejdet var til Tiltalte 2. Der var en smule problemer med dyrenes huld i 2020. Det var måske ikke egentlige problemer, men der var nogle dyr, der var blevet lidt magre.

Foreholdt byretsekstraktens fil, 3, side 90, som er en mail fra Person 7 til Tiltalte 2 med tiltalte cc. den 14. april 2020, har han forklaret, at han måske hen ad vejen godt kan genkende det billede, der tegnes af dyrene i denne mail. Når han så, at der var dyr med problemer, sagde han det til Tiltalte 2. Han kender ikke noget til, at Tiltalte 2 ønskede at flytte dyrene, eller at Tiltalte 2 skulle have fået afslag på dette. Forevist fotos taget af tiltalte i

februar og marts 2020, jf. byretsekstraktens fil 5, side 28 ff., har han forklaret, at han ikke kan sige, om dyrene på de fotos er de samme dyr, som Person 7 har beskrevet i mail'en. Dyrene på de foreviste fotos er efter hans opfattelse ikke magre, men de kan måske godt have tabt sig i løbet af en måned, når nu Person 7 skrev, som han gjorde.

Vidne 14 blev som vidne foreholdt byretsekstraktens fil 4, side 17 ff., som er Naturstyrelsens redegørelse af 14. april 2020 til Miljøministeriets departement, som ministeriet har sendt til Folketinget, og hvori blandt andet følgende er anført:

”Konklusion

På baggrund af ovenstående konkluderer Naturstyrelsen, at der i den aktuelle sag er sket forkerte faglige vurderinger af, hvornår dyrene i Område 1 skulle have været hjemtaget, og hvornår tilskudsfordringen burde have været igangsat.

Der burde have været handlet tidligere, så styrelsen havde undgået, at nogle af dyrene blev så afkræftede, at de døde eller måtte aflives. Det er uacceptabelt, at det er sket på statens arealer, og styrelsen vil med en række konkrete initiativer gøre sit bedste for at sikre sig, at det ikke gentager sig, jf. fremsendte handleplan.

Naturstyrelsen vil nu afklare det nærmere hændelsesforløb og herunder tage stilling til eventuelle ansættelsesretslige konsekvenser.”

Vidnet blev desuden foreholdt byretsekstraktens fil 2, side 148 ff., som er en handlingsplan af 14. april 2021 fra Naturstyrelsen, som styrelsen har sendt til Miljøministeriets departement, og som ministeriet har sendt til Folketinget, og foreholdt byretsekstraktens fil 5, side 44 f., som er en pressemeddelelse af 7. april 2025 fra Naturstyrelsen.

Vidnet har herefter forklaret, at han er Stilling 5 i Naturstyrelsen, og det har han været i 10 år. Han er uddannet som forstkandidat fra 1987. Naturstyrelsens hovedkontor ligger i By 4, og de har også 16 decentrale enheder. Da de blev dannet for 10 år siden, havde de ingen myndighedsopgaver, men skulle kun drive statens arealer, herunder naturprojekter. Da meget af deres arbejde beror på, at der tages lokalt initiativ, og for at sikre lokal fremdrift, har de 16 decentrale enheder en vigtig rolle. Naturstyrelsen udarbejder planer og fælles centrale retningslinjer, som er styrende for det lokale arbejde. I dag har de en minutiøs styring for hold af styrelsens egne dyr, men det havde de ikke på daværende tidspunkt, hvor det ikke var blevet givet høj prioritet. Hver mandag mødes styrelsens centrale enhed på skærm med de 16 decentrale enheders ledelse. Det forum er også egnet til mere uformel styring af de decentrale enheder. Derudover mødes man i det forum også fysisk nogle gange om året.

Område 1 er ham bekendt det sted i landet, hvor styrelsen i længst tid har haft dyrehold. Det har staten haft siden starten af 1970'erne. Styrelsen foretrækker, at dyrehold på styrelsens arealer overlades til private, men nogle steder kan det ikke lade sig gøre, og det gælder blandt andet for Område 1. Man har der forvaltet nogle dyr, som er brugt til afgræsning. Det er besluttet, at området fremover skal være naturnationalpark. Styrelsen bruger ikke selv udtrykket rewilding, som for dem er et meget luftigt begreb. Han bekendt har det altid været sådan, at dyrene i Område 1 på et tidspunkt i løbet af året tages hjem, eller at der er foretaget tilskudsfodring, men det er ikke noget, som han ved noget konkret om. Han er ikke bekendt med, at tilgangen til fodring i Område 1 blev ændret i vinteren 2020-2021. Der var ikke et forbud mod at fodre dyrene i Område 1. I bagklogskabens lys blev der det år fodret enten for sent eller for lidt. På et eller andet tidspunkt er der i hvert fald taget en beslutning, der ikke var fagligt rigtig.

Naturstyrelsen har dyrebesætninger ca. 12 steder rundt omkring i landet, som bliver forvaltet på forskellig vis. På Langeland går der for eksempel heste ude hele året. Om der sker tilskudsfodring, afhænger blandt andet af tid, sted og jordbundsforhold.

Han er bekendt med, at der er blevet afholdt tjenstlige samtaler med Tiltalte 2, Vidne 1 og tiltalte. Han har ikke læst referaterne fra samtalerne fuldt ud, men en medarbejder har orienteret ham om de væsentlige dele af referaterne. Han ved ikke, om de tre personer, der blev holdt tjenstlige samtaler med, har set referaterne fra de andres tjenstlige samtaler eller er blevet orienteret om indholdet af de andres samtaler. Samtalen med tiltalte i 2021 førte ikke til en tjenstlig reaktion mod tiltalte. På det tidspunkt var Tiltalte 2 sigtet, hvilket tiltalte først blev senere, og det gjorde en forskel for dem i Naturstyrelsen. Tiltalte blev sigtet som repræsentant for Naturstyrelsen, men det blev undervejs uklart, om tiltalte også ville blive rejst mod tiltalte personligt. De havde på hovedkontoret svært ved at følge med i detaljerne i sagen, men de forstod det sådan, at Naturstyrelsens andel i sagen blev varetaget af tiltalte. Der opstod en uklarhed om, hvorvidt Naturstyrelsen eller Naturstyrelsen Afdeling 1 var ansvarssubjekt. Det endte med at være Naturstyrelsen, der vedtog bøden på 800.000 kr. Han blev først sent opmærksom på, at der også kunne være et personligt ansvar for tiltalte, som blev sigtet i 2023. Naturstyrelsen valgte på det tidspunkt at afvente anklageskriftet, og da de så det, traf de beslutning om at fritage tiltalte for tjeneste. Indtil de så anklageskriftet, mente de i Naturstyrelsen ikke, med det indblik, de havde i sagen, at sagen vedrørende tiltalte var så klar eller alvorlig, at de skulle

agere tjenstligt på det. Han og tiltalte blev vist begge ansat i 1987, og han kender tiltaltes cv. Der har ikke tidligere været noget at udsætte på tiltaltes arbejde, mens han har været chef for ham.

Efter denne sag har de i Naturstyrelsen lavet retningslinjer for bedømmelse af dyrs huld, og hvor langt dyrene må komme ned i huld på forskellige tidspunkter på året, og udarbejdet en app til administration heraf, som skal hjælpe de medarbejdere, der arbejder med dette. De har også i øvrigt foretaget oplysning, holdt kurser og inddraget dyrlæger. Det har været vigtigt for dem, at de medarbejdere, der står med dette arbejde til dagligt, ikke føler, at de er efterladt alene med det. Nu er der for eksempel klare regler og retningslinjer for, hvornår der påbegyndes fodring, og hvordan der vurderes huld. Vurderingen af et dyrs huld er sub-jektiv, men nu har de en fast ramme at skønne dyrene ud fra. Dette er særligt en stor hjælp med deres meget decentrale organisering.

Tiltalte blev fritaget fra sin tjeneste i Naturstyrelsen Afdeling 1 i lyset af denne sag. De har haft en dialog med tiltalte om, hvordan de af hensyn til styrelsen og medarbejderne kunne komme videre, herunder ved at tiltalte kunne varetage en anden stilling i styrelsen, men det har tiltalte afslået. De har behandlet tiltalte som uskyldig, indtil der foreligger en afgørelse i ankesagen. Den store offentlige bevågenhed omkring sagen vil gøre, at der er nogle funktioner i styrelsen, som det vil være svært for tiltalte at varetage.

I naturplejeprojekter med afgræsning er det hele tiden en balance, hvor meget føde dyrene skal have til rådighed. Al naturpleje er reguleret af nogle EU-direktiver, herunder habitatdirektivet, og inden for de rammer arbejder man hen imod bestemte naturtyper. Der er ikke i denne regulering regler for, hvordan dyrene skal behandles og fodres. Der var heller ikke fra politisk hold formuleret konkrete krav hertil, men der var i de år generelt en stigende opmærksomhed på fodring og også en kritik af styrelsens forvaltning. I styrelsen agerer de imidlertid ikke på stemninger, men arbejder inden for lovgivningen ud fra, hvad de bliver tildelt bevillinger til.

Forud for 2021 har der aldrig været problemer med de besætninger, som styrelsen administrerer, og der har han bekendt aldrig været rejst sigtelser vedrørende dyrevelfærd i de 40 år, han har været ansat i styrelsen. De har taget det som en forudsætning, at man som of-fentligt ansat overholder al lovgivning, herunder dyrevelfærdsloven. Der har over årene været nogle problemer med forpagteres dyr, som har været drøftet på mandagsmøderne,

hvor spørgsmålet om dyrevelfærd var på tale, og hvor de konkret har indskærpet nogle forhold for nogle medarbejdere og de decentrale enheder. Foreholdt ankeekstraktens side 225, 2. afsnit, som er en politirapport vedrørende afhøring af vidnet den 27. november 2025, har han forklaret, at han her netop refererer til dette. Indskærpelsen for de decentrale enheder skete mundtligt på mandagsmøderne. De har ikke fra Naturstyrelsen Afdeling 1 modtaget meldinger om problemer med dyrevelfærdslovgivningen. Foreholdt ankeekstraktens side 236, 3. sidste afsnit, som er fra referatet af den tjenstlige samtale med Tiltalte 2 de 14. april 2021, har han forklaret, at han også opfatter forløbet som beskrevet der.

Vidne 15 har forklaret, at han har arbejdet for Naturstyrelsen fra 2006 til 2025, hvor han gik på pension. Han arbejder dog stadig for styrelsen 10 timer om ugen. Han er uddannet forstkandidat fra 1982. Han kan ikke huske, hvornår Team 1 blev etableret. Det var måske i 2018. Teamet bestod af ham selv, Tiltalte 2, Person 3 og en skovfoged. Der kom også en vildtkonsulent til. Team 1 var først og fremmest et koordinerende team. Først fra 2021 eller 2023 havde de planlagte faste møder i teamet. Han havde ikke i 2021 og heller ikke forinden noget med dyr at gøre. Det havde Tiltalte 2. Team 1 havde ansvaret for den konto, som havde med naturpleje at gøre. Tiltalte 2 var ansvarlig for dyrehold og også budgetansvarlig for det. Hans egen rolle var mere koordinerende, og han beskæftigede sig blandt andet med, hvordan de bedst muligt kunne anvende tilskudsmidler til naturpleje. Han havde selv intet med driften at gøre. I 2018 eller 2019 drøftede de i teamet, hvilke tilskudsordninger de skulle anvende, og hvad der var bedst ud fra et naturplejeperspektiv, idet ordningerne er skruet forskelligt sammen.

I 2020 arbejdede han hjemmefra fra marts til maj og igen fra september til maj 2021, og han havde i de perioder ikke meget kontakt til kollegaer. Han ved ikke, hvad tiltalte blev orienteret om i den periode. Han har ikke hørt noget om, at tiltalte har sagt, at dyrene i Område 1 ikke måtte fodres. Tværtimod. Der var således på et tidspunkt en vis kritik af deres tilskudsfodring. Det var blandt andet blevet påpeget under et kommunalt tilsyn i 2018 eller 2019, hvor han efterfølgende deltog i et møde med kommunen, som tiltalte også deltog i, og hvor tiltalte fastholdt, at de ikke ville ændre deres tilgang til driften, idet deres resultater lå inden for målsætningerne. Folketingets Miljøudvalg var også på et tidspunkt på besøg i Område 1, hvor de gode resultater blev fremhævet, men hvor de grønne organisationer var kritiske over for fodring. Ved den lejlighed sagde tiltalte, at så længe der ikke var grundlag i lovgivningen for at ændre driften, ville han ikke tage initiativ hertil. Person 3

har i 2019 lavet et notat, som beskriver vinterfodringen og omtaler, at dyrene tages hjem, når der ikke er mere foder. Hans indtryk er således, at dyrene gik på arealerne om vinteren, og at de blev vinterfodret.

Han var været tillidsmand i en del år og har siddet i Naturstyrelsens hovedudvalg. Han var som bisidder med til den tjenstlige samtale med Tiltalte 2 den 14. april 2021. Foreholdt referatet fra denne samtale på ankeekstraktens side 234 har han forklaret, at Tiltalte 2 ikke under denne samtale sagde noget om, at han af tiltalte havde fået forbud mod at fodre dyrene. Hvis det havde været tilfældet, ville det have undret ham. Tiltalte 2 gav derimod udtryk for, at han havde truffet en forkert beslutning. Tiltalte 2 sagde, at han havde drøftet spørgsmålet om fodring med Vidne 1, men at han havde vurderet, at dyrene kunne gå noget længere, inden de skulle tages hjem, og at det var kommet bag på ham, at dyrene så hurtigt var kommet i så lavt huld, som tilfældet var. Efter samtalen fik de referatet til gennemlæsning, og han havde nogle bemærkninger til referatet, som blev justeret. Tiltalte er en af de bedste chefer, han har haft. Tiltalte havde stor tillid til det arbejde, de udførte, og man kunne altid komme til ham, hvis der opstod problemer. Han husker ikke, at Tiltalte 2 i forbindelse med den tjenstlige samtale sagde noget om, at han havde drøftet spørgsmålet om fodring af dyrene i Område 1 med tiltalte.

I Team 1 var spørgsmål om fodring suverænt Tiltalte 2's beslutning. Deres møder i teamet har aldrig handlet om fodring. Det lå ikke inden for vidnets arbejdsområde. Det eneste, de har drøftet vedrørende dyrehold, var, hvordan de gik til opgaven med at bruge midler fra tilskudsordninger.

Vidne 16 har forklaret, at han har været ansat på Naturstyrelsens område siden 1987. Han gik på pension ved udgangen af 2024. Han er uddannet forstkandidat. Han har arbejdet blandt andet i Naturstyrelsens hovedkontor, da det lå i København, og også i Mil-jøministeriets departement. Han arbejdede fra 2004 i 18 år i Naturstyrelsen Afdeling 2. Generelle retningslinjer fra Naturstyrelsens hovedkontor udarbejdes, når der vurderes at være et behov for landsdækkende ensartethed i driften af styrelsens arealer. Han har selv været chef for et kontor i København, som arbejdede med udarbejdelse af den slags generelle retningslinjer. Generelle retningslinjer baseres blandt andet på faglig viden fra eksperter, herunder på universiteterne, og på skiftende politiske ønsker.

Han har i forbindelse med sit arbejde i Naturstyrelsen Afdeling 2 været ansvarlig for et dyrehold på Ø. For at pleje naturen på øen havde de således en kvægbesætning til at græsse arealerne. De havde en landmand ansat til at passe dyrene og også styrelsens marker på øen, hvor der var økologisk drift. Driften på Ø fungerede, og det var ikke noget, som han var nærmere involveret i. Han fulgte med i, at naturplejen gik, som den skulle, men blandede sig ikke i driften af dyrene, som han overlod til den pågældende landmand, som således tog sig af spørgsmål om fodring, dyrlægetilkald mv. Besætningen på Ø var en kødkvægbesætning, som primært skulle pleje naturen, men de solgte også kød fra denne besætning. Det var en normal besætning, som løbende blev tilskudsfodret. Der var retningslinjer for, at der ikke måtte tilskudsfodres på naturarealerne, hvor det ville tilføre næringsstoffer, som naturen ikke har godt af. Tilskudsfodring skete således ved, at dyrene blev kaldt hjem til egnede arealer. Han havde på kontoret i Område 4 en skovfoged ansat, som måske var på Ø hver 14. dag. Han har aldrig været konkret involveret i spørgsmål om fodring af dyrene.

Dyrlæge Vidne 6 har supplerende forklaret, at hun ikke kan forstå, at hun til mødet den 20. marts 2021 har sagt nogle af de ting, som hun er citeret for, men det er nok udtryk for, at hun forsvarede en medarbejder. Mødet blev arrangeret, fordi der pludselig var meget opmærksomhed omkring den pågældende besætning, og fordi deres kvar-talsrapport var blevet delt på de sociale medier. Hun var i tvivl om, hvorvidt de som dyrlæger havde gjort det rigtigt, og som ung leder var det en svær situation at stå i. Hun har tænkt meget over, om de kunne have grebet ind tidligere, og hun har også tænkt over betydningen af de personlige relationer, og at de som dyrlæger ikke havde sat sig nok ind i, hvem der bestemte ude ved besætningen. De var heller ikke opmærksomme på, at der var nogle, som forsøgte at påvirke dem i en bestemt retning. Hun har således efterfølgende indset, at der havde været en langvarig konflikt mellem Vidne 1 og Tiltalte 2, som med løgne bekrigede hinanden og forsøgte at sætte hinanden i et dårligt lys også over for dem som dyrlæger. Det var svært for dem som dyrlæger at navigere i, og det må også have været svært for tiltalte som leder, da tiltalte jo sad langt fra driften. Hun havde sagt til de medarbejdere, der arbejdede med besætningen, at dyrene skulle tilses hver dag, og hun havde også indtrykket af, at det var forventningen hos ledelsen, men hendes indtryk var, at dyrene ikke blev tilset hver dag.

Når hun på et tidspunkt har sagt, at dyrene i et naturplejeprojekt ikke måtte sulte, men at de godt måtte lede efter føden, skal det nok ses i lyset af, at hendes viden og erkendelse har

udviklet sig undervejs. Denne sag har således givet hende et ståsted for, hvordan hun som dyrlæge skal agere i forhold til dyr i naturplejeprojekter, hvor dyr skal gå ude hele året. Det er ikke noget, man lærer noget om på dyrelægestudiet, og først noget, hun lærte noget konkret om i forbindelse med denne sag. Hun sagde på mødet i marts 2021, at hun havde forventet, at dyrene var blevet tilset dagligt, og hun gav tydeligt udtryk for, at det i hvert fald skulle ske fremover. Inden de drøftede dette, havde hun nok ikke taget konkret stilling til, hvordan man bedst kunne forvalte et naturplejeprojekt som det foreliggende.

Hun lavede opfølgende besætningsbesøg fra marts til juli 2021. Der var enkelte dyr, som forblev i lavt huld. Nogle få stude ville ikke tage på. De blev det, der kaldes ”udsat”, hvilket betyder, at de enten skulle sælges eller slagtes. Der arbejdes ikke meget med individuelle planer for de enkelte dyr, når de er i større besætninger. Hun vurderede, at de dyr, der blev ”udsat”, ikke var syge, men at de blot havde lavt huld, og at de derfor ikke skulle være med i et projekt som det, der var i Område 1.

Foreholdt byretsekstraktens fil 3, side 60, om ko ID-nr. 9 i udtalelsen af 21. marts 2023 fra Det Veterinære Sundhedsråd har hun forklaret, at hun for den pågældende ko har lavet en konkret vurdering af dens huld. Hun er enig i, at koen var i lavt huld, men hun er ikke enig i, at de kunne have gjort mere for koen. De overvejede konkret, hvad der skulle til for, at denne ko kunne komme i bedring. Foreholdt samme sted i byretsektrakten, side 45, fra udtalelsen fra Det Veterinære Sundhedsråd om stud ID-nr. 21 har hun forklaret, at hun husker denne sag klokkeklart, og hun har set samtlige dyr. Hun har dog ikke i et skema eller lignende skrevet alt ned vedrørende de enkelte dyr. Der var mange af dyrene, som imponerede hende ved meget hurtigt at tage på igen, men der var nogle, som ikke kunne tage på. Det er ikke rigtigt, som Det Veterinære Sundhedsråd anfører, at dyret ikke er tilset af dyrlæger for at udrede årsagen til, at dyret ikke kunne tage på. Hvis ikke dyreejer beder hende om at udarbejde en konkret plan for det enkelte dyr, er det ikke noget, hun gør i en større besætning.

Når man dengang tilså en besætning, vurderede man besætningen generelt og forholdt sig så til, om der var enkelte dyr, som skulle have nærmere opmærksomhed. Hun havde ved dyrlægebesøgene kontakt til Vidne 1 og Tiltalte 2, som var de medarbejdere, der var i stalden. Hun har talt med tiltalte, men ikke drøftet forholdene vedrørende dyrene nærmere med ham, da dyrenes tilstand var i bedring, og da hun gik ud fra, at ledelsen blev forelagt deres rapporter.

Dyrlæge Vidne 9 har supplerende forklaret, at hun i foråret 2021 var ude ved besætningen den 5. og den 19. marts og den 16. april. Desuden var nogle af hendes kolleger derude i juni. De tre gange, hun var derude, vurderede hun, at dyrene havde adgang til læ, ly, vand og leje. De ressourcemæssige forhold var således i orden. Hun konstaterede, at der var magre dyr, og at det skiftede lidt, hvilke der var magre og i bedring, men hun noterede sig også, at der var dyrlæge koblet på, hvor der var behov for det. De tre gange, hun var derude, vurderede hun derfor samlet set på dagen, at der ikke forelå overtrædelser af dyre-velfærdslovgivningen. Politiet var med på de tre besøg, og havde hun konstateret overtrædelser af lovgivningen, havde hun påpeget dette over for politiet. Sagen var jo allerede anmeldt, og hendes opgave var at vurdere forholdene. Det var hendes indtryk, at der ved de tre besøg var taget hånd om dyrene. Hun husker ikke, hvad der ligger i hendes udtalelse om, at man ikke skulle lade sig påvirke af, at det var en højprofileret sag, men hendes bedømmelse er den samme i alle sager. Hun kan i dag ikke sige noget om, hvorvidt andre virkede påvirkede af, at det var en højprofileret sag.

Foreholdt sin forklaring i byretten om stud ID-nr. 17 på ankeekstrakten side 57 har hun forklaret, at hun ikke kan svare på, om det konkrete dyr mellem hendes besøg havde været tilset af en dyrlæge, men hun ved, at besætningsdyrlægen havde været der mellem hendes besøg. Dyr kan komme i så ringe stand, at de ikke kan tage på igen. Det kan også skyldes, at de ligger lavt i rangordenen og således ikke kan komme til foder, men det var nok ikke tilfældet her, hvor dyrene havde foder ad libitum.

Foreholdt byretsekstraktens fil 3, side 43, fra udtalelsen af 21. marts 2023 fra Det Veterinære Sundhedsråd om stud ID-nr. 17 har hun forklaret, at hun har set dokumentation for, at nogle af dyrene konkret havde været tilset af en dyrlæge i perioden, men at det nok ikke har været tilfældet for denne stud. Der var teser om, at nogle af dyrene havde en bestemt parasit, og der blev taget blodprøver og foretaget obduktioner af nogle af dyrene, men det skete som led i politiets efterforskning uden, at hun havde adgang til alle oplysninger. Hvis et dyr mellem to tilsyn ikke har taget på, vil hun forvente, at besætningsdyrlægen har tilset det pågældende dyr, men da der ikke nødvendigvis har været behov for at udskrive medicinen eller lave tilbageholdelsessedler, kan dyret godt være tilset af en dyrlæge uden, at der er gjort notat herom. En tilbageholdelsessedel laves for eksempel, hvis et dyr på grund af medicinering skal holdes tilbage fra malkning. Hun så ved sine tilsyn, at de dyr, der var i dårlig huld, havde adgang til foder ad libitum, herunder kraftfoder, men hun har ikke set

dyrlægenoter om alle de enkelte dyr. Hun er som sådan ikke uenig i Det Veterinære Sundhedsråds konklusioner. Det, som rådet konkluderer, kan man godt konkludere ud fra de oplysninger, som rådet havde til rådighed. Hun var ikke i stand til at udtale sig om, hvordan forholdene var 2 måneder tidligere. De dyr, som nu var magre, kunne have taget på, og andre dyr kunne være blevet magre.

Hun havde ved de tre besøg Vidne 1 og Tiltalte 2 med rundt, når hun tilså dyrene, og de to har nok også bemærket noget om de enkelte dyr, der var i dårlig huld, og hvad planen for de dyr var, som har været medvirkede til, at hun vurderede, at lovgivningen ikke var overtrådt. Vidne 1 var med ved det første besøg. De var begge med ved det andet besøg. Hun mener, at de begge var med ved det sidste besøg. Hun havde ikke under besøgene kontakt til tiltalte.

Dyrlæge Vidne 10 har supplerende forklaret, at i referatet af hendes forklaring i byretten er der i ankeekstrakten på side 61 nederst anført, at de omtalte fotos angår ko-gruppe 2, men det er ikke korrekt, da de angår ungdyrene.

På den dag, hvor de kom på tilsyn, var dyrene fodret og taget ind, og øjebliksvurderingen var på det tidspunkt, at der ikke var overtrædelser af dyrevelfærdslovgivningen. Der var således taget hånd om dyrene, men nogle af dyrene var stadig i lavt huld. Om dyrene kommer i lavt huld eller ej, afhænger af, om de med det foder, de har adgang til, kan opretholde den rette energibalance. Et ungt dyr og et drægtigt dyr har brug for mere energi end andre dyr. Lavt huld kan skyldes manglende fodring, men det kan også skyldes, at dyret ikke er egnet til at gå ude. Det kan også skyldes, at dyret er sygt.

Hun så, at dyrene var i lavt huld, og hun så dokumentation for, at en ko, som gik inde og havde børbetændelse, var blevet tilset af en dyrlæge. Hun så ikke for de andre dyr, der var i lavt huld, dokumentation for, at dyrene var blevet tilset af en dyrlæge. Det husker hun i hvert fald ikke, og hun har heller ikke noteret noget herom. Normalt vil hun under et sådant tilsynsbesøg spørge til det.

Hun har ikke læst Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse i denne sag. Foreholdt fra sin forklaring i byretten om ko ID-nr. 18, jf. ankeekstraktens side 61, næstsidste afsnit, har hun forklaret, at hun ikke så en plan for, hvordan dette dyr kunne komme op i huld igen. Foreholdt byretsekstraktens fil 3, side 44, fra Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse af 21.

marts 2023 om stud ID-nr. 18 har hun forklaret, at hun ikke har set den dokumentation, som rådet efterspørger. Hun er ikke uenig i, at dyrets huld var klart under middel, og hun kan også godt forstå rådets argumentation og er i dag enig i, at hun nok skulle have lavet samme vurdering. Hun så ikke dokumentation for, at nogle af dyrene i lavt huld havde været tilset af en dyrlæge ud over den ko, der havde været i behandling. Når flere dyr i en flok er i lavt huld, ville det være hensigtsmæssigt, hvis man kunne lave en plan for det enkelte dyr.

Foreholdt fra byretsekstraktens fil 2, side 86, som er fra Landbrugsstyrelsens anmodning af 27. maj 2021 om tiltalerejsning i sagen, har hun forklaret, at når man som dyrlæge skal stille en diagnose og vurdere et dyr, optager man en anamnese, hvilket vil sige, at man indsamler oplysninger fra dem, der har passet dyrene. Hendes vurdering af, at dyrene, der på det tidspunkt var i ringe huld, tidligere havde været i endnu ringere huld, byggede på oplysninger i anamnesen om, hvornår man havde påbegyndt fodring. Hun var i kontakt med to medarbejdere, der havde passet dyrene, herunder én der hedder Vidne 2. Hun har aldrig talt med tiltalte.

Landsrettens begrundelse og resultat

Tiltalte 1 var ifølge anklageskriftet for byretten tiltalt for overtrædelse af dyrevelfærdsloven m.v. ved som chef for Naturstyrelsens Afdeling 1 at have undladt at give tilstrækkelig instruktion om tildeling af foder til kreaturerne, der var en del af natur-plejen på arealerne i Område 1, og ved at have undladt at føre tilstrækkeligt tilsyn med, at afgræsningen af arealet og behandlingen af dyrene foregik på en dyrevelfærdsmæssig forsvarlig måde. Desuden var Tiltalte 1 sammen med Tiltalte 2 tiltalt for overtrædelse af dyrevelfærdsloven m.v. ved, at de efter hjemtagelsen af kreaturerne i fe-bruar 2021 ikke drog omsorg for, at kreaturerne blev behandlet i det omfang, de ikke gen-vandt deres huld, eller i forbindelse med sygdom ikke gav kreaturerne en passende behandling som nærmere beskrevet i tiltalen.

Ved byrettens dom blev Tiltalte 1 fundet delvist skyldig med henvisning til, at der ikke forelå klare retningslinjer fra hans side om fodring af og tilsyn med dyrene i vinterperioden, idet byretten fandt, at han derved havde udvist en sådan grad af uagtsomhed, at han var strafferetligt ansvarlig. Ved anklagemyndighedens ankemeddelelse med anklageskrift af 4. juni 2025 blev Tiltalte 1 sat under tiltale ved landsretten til domfældelse i overensstemmelse med byrettens bevisresultat.

Landsretten lægger efter bevisførelsen, herunder navnlig erklæringen fra Det Veterinære Sundhedsråd, til grund som bevist, at kreaturerne var udsat for henholdsvis uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling og groft uforsvarlig behandling med karakter af mishandling i det omfang, som byretten har anført, navnlig som følge af at de ikke fik tilskudsfoder, mens de gik i Område 1, idet det dog lægges til grund, at problemerne med dyrevelfærden først begyndte i slutningen af december 2020.

Spørgsmålet for landsretten er herefter, om Tiltalte 1 ikke har givet tilstrækkelig in-struktion om tildeling af foder til kreaturerne, og om han har undladt at sørge for, at der blev ført tilstrækkeligt tilsyn med, at behandlingen af dyrene foregik på en dyrevelfærds-mæssig forsvarlig måde, og om han i så fald som leder er strafferetligt ansvarlig for over-trædelserne.

Naturstyrelsen havde efter det oplyste i en lang årrække holdt kreaturer i Område 1, uden at dyreholdet forud for den aktuelle sag havde givet anledning til sager om overtræ-delse af dyrevelfærdslovgivningen. Pasningen af kreaturerne i området var overladt til er-farne medarbejdere, som måtte formodes at have den fornødne fagkundskab til at kunne udføre opgaven på en dyrevelfærds-mæssig forsvarlig måde uden nærmere instruktion eller tilsyn. Der var tilknyttet en besætningsdyrlæge, Vidne 11, der foretog kvartalsmæssige tilsyn, og som efter et kontrolbesøg den 15. december 2020 i en besæt-ningsrapport fra december 2020 blandt andet anførte, at der var tale om en flot besætning med god velfærd. Den 1. december 2020 havde specialkonsulent Vidne 12 fra SEGES udarbejdet en vejledende foderplan for vinteren 2020-2021.

Landsretten finder, at det under disse omstændigheder ikke kan bebrejdes Tiltalte 1, at han forud for hjemtagelsen af kreaturerne i februar 2021 undlod at give instruktion om fodring af og tilsyn med dyrene i vinterperioden. Det bemærkes herved, at det efter bevis-førelsen ikke kan lægges til grund, at Tiltalte 1 var involveret i beslutningerne vedrø-rende fodringen af kreaturerne i vinteren 2020-2021, eller at han havde modsat sig, at der skete tilskudsfodring, mens kreaturerne gik i Område 1. Der er efter bevisførelsen heller ikke grundlag for at fastslå, at Tiltalte 1 på tidspunktet for hjemtagelsen af kreaturer-ne var eller burde være blevet bekendt med de opståede problemer med dyrevelfærden.

Landsretten lægger endvidere til grund, at der efter hjemtagelsen af kreaturerne i februar 2021 blev iværksat fodring af dyrene. Den 24. februar 2021 gennemførte besætningsdyrlæge Vidne 11 et kvartalstilsyn, hvorefter hun fredag den 26. februar 2021 om aftenen tilsendte Naturstyrelsen Afdeling 1 en kritisk besætningsrapport om dyrenes tilstand, som blev videresendt til Tiltalte 1 og Tiltalte 2 mandag den 1. marts 2021 om morgenen. Senere samme dag modtog Tiltalte 1 kopi af en mail fra Tiltalte 2 til Team 1 vedrørende dyrlægens henvendelse, og Tiltalte 1 kunne derfor gå ud fra, at Tiltalte 2 i første række tog sig af sagen. Tiltalte 1 har forklaret, at han selv læste rapporten den 5. marts 2021. Samme dag blev der af en privat borger indgivet politianmeldelse.

Ifølge Vidne 1's forklaring var han efter politianmeldelsen i næsten daglig kontakt med Tiltalte 1. Dyrlæge Vidne 6, som tog over efter Vidne 11, har forklaret, at hun lavede opfølgende besætningsbesøg fra marts til juli 2021. Embedsdyrlæge Vidne 9 var på kontrolbesøg i besætningen den 5. marts, den 19. marts og den 16. april 2021, uden at der i den forbindelse blev konstateret aktuelle overtrædelser af dyrevelfærdslovgivningen. Landbrugsstyrelsen foretog under medvirken af dyrlæge Vidne 10 et kontrolbesøg i besætningen den 22. marts 2021, hvor der heller ikke blev konstateret sådanne aktuelle overtrædelser. Vidne 9 og Vidne 10 har om kontrolbesøgene begge forklaret, at der var taget hånd om dyrene.

Landsretten finder, at Tiltalte 1 under disse omstændigheder har haft grund til at tro, at der efter hjemtagelsen af kreaturerne blev taget vare på dyrene, og at der i den aktuelle situation ikke var behov for instruktion fra hans side om fodring af og tilsyn med dyrene med henblik på at sikre, at de blev behandlet på en dyrevelfærds-mæssig forsvarlig måde.

Tiltalte 1 kan på denne baggrund ikke anses for strafferetligt ansvarlig for overtrædelserne af dyrevelfærdsloven m.v., idet overtrædelserne ikke kan tilregnes ham som for-sætlige eller uagtsomme. Landsretten frifinder derfor Tiltalte 1.

Th i k e n d e s f o r r e t:

Tiltalte 1, frifindes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for begge retter.

Torben Geneser

Cecilie Kabel Revsbech Christian Hesthaven